

Analiza procesa usvajanja zakona u Republici Srbiji

Proces izmena Zakona o elektronskim medijima

Autorka analize: Nataša Jovanović, Slavko Ćuruvija fondacija

Analiza procesa usvajanja zakona u Republici Srbiji

Proces izmena Zakona o elektronskim medijima

Autorka analize: Nataša Jovanović, Slavko Ćuruvija fondacija

CRTA:

FONDACIJA
SLAVKO
ĆURUVIJA
FOUNDATION

 PARTNERI
SRBIJA

#EY
ZA TEBE

Ova publikacija je objavljena uz finansijsku pomoć Evropske unije.
Za sadržinu ove publikacije isključivo je odgovorna Crta sa partnerima
Slavko Ćuruvija fondacijom i Partnerima za demokratske promene Srbija
i ta sadržina nužno ne odražava zvanične stavove Evropske unije.

● Uvod

Izmene seta medijskih zakona predviđene su Strategijom razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji za period 2020-2025. godina¹ (Medijska strategija) i pratećim Akcionim planom za period 2020-2022. godine.²

Akcionim planom za sprovođenje medijske strategije su predviđene izmene Zakona o elektronskim medijima (ZEM)³ u drugom kvartalu 2022., odnosno do kraja juna te godine. Više od godinu dana kasnije (avgust 2023.), Zakon još uvek nije usvojen, niti je ušao u proces javne rasprave. Akcionim planom je identifikovano 29 mera koje treba da budu regulisane izmenama zakona, od čega se 21 mera (preko 72%) odnosi Regulatorno telo za elektronske medije (REM).

Zakonom o elektronskim medijima uređuje se, u skladu sa međunarodnim konvencijama i standardima, organizacija i rad Regulatornog tela za elektronske medije, uslovi i način pružanja audio i audio-vizuelnih medijskih usluga, uslovi i postupak za izdavanje dozvola za pružanje audio i audio-vizuelnih medijskih usluga, kao i druga pitanja od značaja za oblast elektronskih medija.⁴

U zakonu je takođe predviđeno da se odredbe ovog zakona tumače u korist unapređenja vrednosti demokratskog društva, u skladu sa načelima Ustava Republike Srbije, zakona kojim se uređuje oblast javnog informisanja i važećim međunarodnim standardima u oblasti ljudskih i manjinskih prava, kao i praksi međunarodnih institucija koje nadziru njihovo sprovođenje.⁵

Preporuke za izmene Zakona o elektronskim medijima sa ciljem obezbeđivanja transparentnosti, funkcionalnosti, operativnosti i ovlašćenja REM-a, ponavljaju se iz godine u godinu u izveštajima Evropske komisije u procesu pristupanja Srbije Evropskoj uniji. U izveštaju za 2022. godinu, navodi se da u izveštajnom periodu u Srbiji *nije ostvaren napredak u oblasti slobode izražavanja. U sprovođenju medijske strategije dolazi do sve većeg kašnjenja, što utiče i na najvažnije mere kao što su izmene Zakona o javnom informisanju i medijima i Zakona o elektronskim medijima.* U izveštaju se konstatuje da *početak konsultacija o nacrtu izmena i dopuna Zakona o elektronskim medijima kasni. Očekuje se da će izmene i dopune obuhvatiti nezavisnost medijskog regulatora i uslove i postupak za izdavanje dozvola za pružanje audio-vizuelnih medijskih usluga.* U tom kontekstu, Srbiji se preporučuje da se, pored ostalog, naročito *fokusira na to da obezbedi punu finansijsku i operativnu nezavisnost Regulatornog tela za elektronske medije u skladu sa pravnim tekovinama EU i da ojača njihov kapacitet za proaktivan rad.*⁶

Jačanje slobode medija, unapređenje medijske scene i usvajanje medijskih zakona postavljeni su kao prioriteti Vlade Srbije koja je formirana 26. oktobra 2022. godine. Predstavljajući program rada novog saziva Vlade (ekspoze), kandidatkinja za premijerku je istakla: *Prioritet u mandatu nove Vlade, u ovoj oblasti, biće završetak izrade i usvajanje izmena i dopuna Zakona o javnom informisanju i medijima, kao i Zakona o elektronskim medijima. Naš cilj je da taj posao nastavimo i završimo u partnerstvu sa medijskim i novinarskim udruženjima sa kojima smo radili i u prethodnom periodu.*⁷

U momentu predstavljanja ekspozea buduće premijerke Narodnoj skupštini, sa izmenama Zakona o elektronskim medijima kasnilo se već četiri meseca, prema dinamici planiranoj Akcionim planom. I dok se na Nacrtu Zakona o javnom informisanju i medijima radilo pune dve godine⁸ bez konačnog rezultata, rad na izmenama Zakona o elektronskim medijima nije ni započeo sve do novog saziva Vlade koja je izabrana krajem oktobra 2022. godine.

Kako proces izmena Zakona o elektronskim medijima još uvek nije završen, fokus analize je na dosadašnjem toku procesa izmena zakona, na sadržini predloženih izmena i spornih rešenja, na postupanju REM-a, kao i na procesima koji su inicirani tragičnim događajima u Srbiji početkom maja meseca 2023. godine i protestima građana čiji se zahtevi velikim delom odnose upravo na pitanja koja su predmet regulisanja ovog zakona.

1 Usvojena 30. januara 2020. godine; 05 broj: 345-746/2020, dostupna na <https://www.srbija.gov.rs/dokument/441801/medijska-strategija.php>

2 Usvojen, 3. decembra 2020. godine, 05 broj: 021-9988/2020, dostupno na <https://www.kultura.gov.rs/tekst/sr/5745/akcioni-plan-za-sprovođenje-strategije-razvoja-sistema-javnog-informisanja-u-republici-srbiji-za-period-2020-2025-godina.php>

3 Zakon o elektronskim medijima, "Sl. glasnik RS", br. 83/2014, 6/2016 - dr. zakon i 129/2021

4 Član 1 Zakona o elektronskim medijima

5 Član 3 Zakona o elektronskim medijima

6 https://www.mei.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/Serbia_Report_2022_SR.%5B1%5D.pdf

7 Program Vlade Republike Srbije kandidata za predsednika Vlade Ane Brnabić, 25. oktobar 2023. godine https://media.srbija.gov.rs/med-srp/dokumenti/ana-brnabic-ekspoze-1022_cyr.pdf

8 Proces je započeo formiranjem radne grupe u junu 2021. godine. Krajem juna 2023. godine radna grupa je završila rad na tekstu Nacrta Zakona o javnom informisanju i medijima

● Procesi u vezi sa izbornim uslovima (2021.)

Zbog parlamentarne krize izazvane odlukom dela opozicionih stranaka da ne učestvuju na izborima 2020. godine, tokom 2021. godine kroz međustranačke dijaloge radilo se na unapređenju izbornih uslova u Srbiji, kada je ZEM pretrpeo izvesne izmene.⁹ Međustranački dijalozi o izbornim procesima i uslovima doveli su do primene dogovorenih mera za unapređenje izbornih uslova u oblasti medija. Ipak, suštinske izmene Zakona koje bi dovele do unapređenja rada REM-a nisu se desile.

Na osnovu dijaloga dogovoren je niz mera koje se tiču medija, a koje su sprovedene:

U oktobru 2021. godine osnovano je privremeno nadzorno telo za praćenje medija.

Dva člana Saveta REM su ponovo izabrana u decembru 2021. godine, tako da je Savet nastavio sa radom u punom sastavu.

U decembru 2021. godine izmenjen je Zakon o elektronskim medijima kako bi se u njega uključile mere utvrđene u dijalogu.

Izmene Zakona o elektronskim medijima¹⁰ su se odnosile na obaveze pružalaca medijskih usluga (PMU) u odnosu na programske sadržaje u vezi sa izborima. Izmenjen je član 47 koji uređuje ovu oblast tako da obavezuje PMU da poštuje zabranu političkog oglašavanja van izborne kampanje, da objavi tarife za političko oglašavanje pre početka izborne kampanje, a u toku izborne kampanje da registrovanim političkim strankama, koalicijama i kandidatima obezbedi zastupljenost bez diskriminacije. Kriterijumi po kojima se određuje cena političkog reklamiranja i uslovi plaćanja moraju da važe za sve kandidate na izborima i sve podnosiocce proglašanih izbornih lista, odnosno predla-gače proglašanih kandidata i moraju da budu objavljeni.

Pored toga, uveden je novi stav koji predviđa da deset dana pre dana određenog za glasanje mediji ne mogu izveštavati o zvaničnim javnim skupovima na kojima se otvaraju infrastrukturni i drugi objekti (putevi, mostovi, škole, bolnice, fabrike i sl.), odnosno obeležava početak izgradnje takvih objekata ako na tim skupovima učestvuju javni funkcioneri koji su kandidati za predsednika Republike, narodne poslanike, poslanike u skupštini autonomne pokrajine i odbornike u skupštini jedinice lokalne samouprave.

Ove promene ZEM-a nastale u međustranačkim dijalogima za unapređenje sprovođenja izbornog procesa nisu do-tele nikakve suštinske promene. CRTA je ocenila da su mere u odnosu na ulogu medija u izornoj kampanji nedo-voljne za obezbeđivanje uslova za poštene i slobodne izbore.¹¹ Analizom mera u ovom procesu, CRTA je istakla da će jedna od mera imati čak i negativan efekat na izborne uslove zbog toga što umanjuje već postojeće standarde i u suprotnosti je sa Zakonom o elektronskim medijima koji sadrži iste obaveze za sve pružaoce medijskih usluga. Umesto pravno obavezujućeg podzakonskog akta kojim se bliže uređuje način obezbeđivanja ravnopravnog i nepri-strasnog predstavljanja izbornih kandidata, ponašanje privatnih pružalaca medijskih usluga će biti predmet samo preporuka REM-a. Kako preporuke nemaju pravno obavezujuće dejstvo, kao ni posledice, komercijalni pružao-ci medijskih usluga ih mogu, ali i ne moraju primeniti. CRTA je ukazala i na to da je Ministarstvo kulture i informisanja u januaru 2020. godine objavilo mišljenje u kojem je ukazalo na to da je REM postupio suprotno zakonu usvojivši oba-vezujući podzakonski akt samo za javne medijske servise, a neobavezujuću formu preporuke za privatne emitere.¹²

I pored toga, neposredno pre raspisivanja izbora, REM je na sednici 20. januara 2022. godine, usvojio preporuku za privatne emitere¹³, a zatim 12. februara i pravilnik kojim se utvrđuju obaveze javnih emitera tokom izborne kampa-nje.¹⁴

Izbori koji su raspisani 15. februara 2022. godine, održani su 3. aprila 2022. godine i sve do formiranja nove Vlade 26. oktobra 2022. godine, nije bilo nikakvih aktivnosti na izmenama Zakona.

9 Mere za izmene ZEM-a proizlaze iz dijaloga koji se vodio na dva koloseka, jedan uz posredstvo Evropskog parlamenta, a drugi bez posredstva EP, pa se u tekstu koristi množina kada se govori o ovim procesima.

10 Zakon o izmeni i dopuni Zakona o elektronskim medijima, "Sl. glasnik RS", br. 129/2021

11 <https://cрта.rs/analiza-sporazuma-o-unapredjenju-uslova-za-odrzavanje-izbora/>

12 <https://cрта.rs/analiza-predlozi-medjustranackog-dijaloga-uz-posredstvo-ep-nece-obebediti-uslove-za-postene-i-slobodne-izbore/>

13 <http://www.rem.rs/uploads/files/Izbori%202022/Preporuka%20za%20komercijalne%20PMU%20-%20Izbori%202022.pdf>

14 "Sl. glasnik RS", br. 18/2022 od 18.02.2022, Pravilnik dostupan na: <http://www.rem.rs/uploads/files/Podzakonska%20regulativa/Pravilnik%20o%20nacinu%20izvrsavanja%20obaveza%20javnih%20medijskih%20servisa%20tokom%20izborne%20kampanje.pdf>

● Proces rada na Nacrtu zakona o izmenama i dopunama ZEM (2023.)

Nekoliko dana nakon imenovanja i stupanja na dužnost, novi ministar za informisanje i telekomunikacije Mihailo Jovanović, 4. novembra 2022. godine, sastao se sa medijskim i novinarskim udruženjima koja su prethodno učestvovala u izradi Medijske strategije i Akcionog plana. Ministar je na sastanku istakao da će pitanja informisanja biti prioritet novog ministarstva, kao i rad na izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju i medijima i Zakona o elektronskim medijima. Predlog ministra je da na ovim zakonima rade predstavnici medijskih i novinarskih udruženja koji su učestvovali u izradi Medijske strategije i Akcionog plana.¹⁵

Nakon toga, 16. novembra 2022, ministar se sastao i sa predsednicom Saveta REM Oliverom Zekić,¹⁶ kada je najavio da će se formiranjem Radne grupe za izradu Zakona o elektronskim medijima, koju će činiti stručnjaci iz ove oblasti, učiniti veliki korak ka jačanju nezavisnosti Regulatornog tela za elektronske medije i da je donošenje izmena i dopuna Zakona o elektronskim medijima od suštinskog značaja za efikasnost ovog tela.

Ekspertska radna grupa za izmene i dopune Zakona o elektronskim medijima formirana je u januaru 2023. godine Rešenjem Ministra za informisanje i telekomunikacije. Ovo rešenje nije dostupno javnosti na internet stranici ministarstva, kao ni na portalu E-uprave, niti je javnost obavještena pre početka izrade ovog dokumenta u skladu sa članom 32 Zakona o planskom sistemu Republike Srbije.¹⁷

Prva informacija koja je javno dostupna na internet stranici ministarstva odnosi se na prvi sastanak formirane radne grupe od sedam članova, kojem je prisustvovao i sam ministar, kao i međunarodni posmatrači, a koji je održan 31. januara 2023. godine.¹⁸

Za razliku od brojne radne grupe koja je učestvovala u izmenama Zakona o javnom informisanju i medijima u koju su bila uključena novinarska i medijska udruženja, za izmene ZEM-a ministarstvo se opredelilo za užu, ekspertsku radnu grupu od svega sedam članova od kojih tri predstavnika državnih organa i četiri medijska eksperta. Iako su se medijska udruženja složila sa tim da radna grupa bude uža i ekspertska, postojala su očekivanja da u nju uđu i eksperti - predstavnici udruženja, što se nije dogodilo.¹⁹

Kriterijumi po kojima su članovi radne grupe izabrani nisu jasni i transparentni, osim informacije da su u pitanju stručnjaci za medijsko pravo, prof. dr Rade Veljanovski, prof. dr Jelena Surčulija Milojević, stručnjaci za medijsko pravo Ljubiša Kuvekalović i Stevan Pajović, kao i predstavnici Ministarstva informisanja i telekomunikacija, pomoćnica ministra dr Katarina Tomašević, Dejan Stojanović i Miloš Mičić iz Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo.

Treba imati u vidu i to da je ekspertska grupa napravljena tako da medijski stručnjaci u njoj naizgled dominiraju u odnosu na predstavnike države. Međutim, upitno je učešće najmanje dva eksperta u kontekstu interesa koje su zastupali, budući da su u periodu od 2007. do 2018. radili kao viši pravni savetnici upravo u REM-u.²⁰

Radna grupa je dobila zadatak da u roku od dva meseca završi posao i preda ministarstvu radnu verziju Nacrta zakona o elektronskim medijima. Radna verzija nacrta ZEM-a je završena u roku, krajem marta 2023. godine, nakon dva meseca rada i 18 radnih sastanaka. Prema rečima pojedinih članova radne grupe, to nije predlog za izmene zakona već potpuno novi zakon s obzirom na obim izmena koji je pretrpeo.

S obzirom na to da je pitanje nezavisnosti i odgovornosti REM-a jedno od ključnih pitanja ovog zakona, predlog jednog člana je bila da Radna grupa počne diskusijom o statusu Saveta REM-a. Međutim, ovo pitanje je odlagano do samog kraja kada su preglasavanjem, uz neznatne izmene, i insistirajući na kontinuitetu mandata članova Saveta REM-a, ponuđena zakonska rešenja u suprotnosti sa Medijskom strategijom koja predviđa izbor novog saziva Saveta REM-a nakon usvajanja Zakona.

15 <https://mit.gov.rs/vest/sr/54/jovanovic-se-sastao-danas-sa-predstavicima-medijskih-i-novinarskih-udruzenja.php>

16 <https://mit.gov.rs/vest/146/jovanovic-sa-predstavicima-rem-a.php>

17 Zakon o planskom sistemu Republike Srbije, "Sl. glasnik RS", br. 30/2018

18 <https://mit.gov.rs/vest/443/odrzan-prvi-sastanak-radne-grupe-za-izradu-radne-verzije-nacrta-zakona-o-izmenama-i-dopunama-zakona-o-elektronskim-medijima.php>

19 <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/koga-nema-u-radnoj-grupi-koja-pise-izmene-zakona-o-elektronskim-medijima-logicno-novinarskih-udruzenja/>

20 <https://www.linkedin.com/in/stevan-pajovi%C4%87-21b25386> i <https://rs.linkedin.com/in/ljubi%C5%A1a-kuvekalovi%C4%87-b94699107>

● Transparentnost procesa

Iako je na početku mandata, na prvom sastanku sa predstavnicima novinarskih i medijskih udruženja novi Ministar informisanja i telekomunikacija najavio da će u izmenama ZEM-a učestvovati one organizacije koje su radile na izradi Medijske strategije i Akcionog plana, to nije bio slučaj. Javnost je o početku procesa izmena ZEM-a saznala kada je održan prvi sastanak ekspertske radne grupe 31. januara 2023. godine, što je objavljeno kao vest na internet stranici Ministarstva.²¹

Prethodno nije bilo objave o otpočinjanju rada na dokumentu, ni na internet prezentaciji ministarstva, ni na stranici E-konsultacije Vlade RS²² u skladu sa Zakonom o planskom sistemu. Rešenje o imenovanju članova ekspertske radne grupe takođe nije javno dostupno, kao što nije poznato da li je pre početka rada na zakonu obavljena ex-ante analiza efekata javne politike u skladu sa zakonom, što će se znati najkasnije na dan otpočinjanja javne rasprave.²³ Ministar je za medije izjavio da očekuje da predlozi medijskih zakona u martu ili aprilu budu upućeni na javnu raspravu.²⁴

Nakon završenog posla na Nacrtu zakona, krajem marta 2023, radna grupa je dostavila Nacrt ministarstvu koje je održalo javnu prezentaciju za medijska i novinarska udruženja, 5. aprila 2023, i predstavilo novi Nacrt zakona.²⁵

Na samoj prezentaciji su definisani naredni koraci na izradi Nacrta zakona koji su podrazumevali: sugestije zainteresovanih strana na Nacrt zakona, nakon čega bi usledila javna rasprava, slanje Nacrta na mišljenje Evropskoj komisiji, zatim usvajanje predloga od strane Vlade i na kraju usvajanje u Skupštini.

Ovako proizveden i predstavljen Nacrt zakona, dostavljen je medijskim udruženjima koja su učestvovala u pisanju Medijske strategije da daju svoje predloge i mišljenje o predloženom dokumentu.

Koalicija za slobodu medija²⁶, UNS i ANEM su organizovale šire konsultacije sa medijskim ekspertima sa ciljem usaglašavanja stavova i pripreme za očekivani sastanak sa ministarstvom i predstojeću javnu raspravu. Ministarstvu je ukazano da revizija ovog zakona mora da bude predmet najširih konsultacija sa predstavnicima navedenih medijskih i novinarskih udruženja.

Predlozi medijskih udruženja su poslani ministarstvu, tj. članici Radne grupe ispred MIT-a, 12. maja 2023. godine. Na povratnu informaciju čekali su skoro tri meseca.

Prva informacija o nastavku rada na zakonu se pojavila 26. jula 2023. godine²⁷ kada se premijerka sastala sa šefom Misije OEBS-a u Srbiji, ambasadorom Janom Bratuom. Premijerka je na ovom sastanku istakla da joj je bilo važno da se sastane sa ambasadorom pre početka javne rasprave o medijskim zakonima, da su radne grupe u potpunosti završile posao na izradi predloga medijskih zakona i najavila javnu raspravu narednog meseca (u avgustu 2023. godine) u trajanju od nekoliko nedelja.

Posredstvom Misije OEBS u Srbiji, 2. avgusta 2023. godine, održan je sastanak medijskih i novinarskih udruženja sa premijerkom i ministrom za informisanje i telekomunikacije. Kako se ispostavilo, Nacrti zakona nisu u potpunosti usaglašeni. Poslednje verije Nacrta oba medijska zakona su dostavljena udruženjima da daju svoje predloge u roku od 10 dana, kada će, nakon novog sastanka za usaglašavanje, oba medijska zakona ući u javnu raspravu.

Kako je procesu zamereno to što javna rasprava za ovako važne zakone počinje u avgustu u sezoni godišnjih od-mora, premijerka je najavila da će rasprava trajati najmanje mesec dana i da će se odvijati do polovine septembra.

21 <https://mit.gov.rs/vest/443/odrzan-prvi-sastanak-radne-grupe-za-izradu-radne-verzije-nacrta-zakona-o-izmenama-i-dopunama-zako-na-o-elektronskim-medijima.php>

22 <https://ekonsultacije.gov.rs/>

23 Član 33 Zakona o planskom sistemu Republike Srbije

24 <https://nuns.rs/jovanovic-dva-zakona-o-medijima-uskoro-na-javnoj-raspravi/>

25 <https://www.mit.gov.rs/vest/1836/predstavljena-radna-verzija-nacrta-zakona-o-elektronskim-medijima.php>

26 Koaliciju za slobodu medija čine: Asocijacija medija (AM), Asocijacija onlajn medija (AOM), Nezavisno društvo novinara Vojvodine (NDNV), Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS), Poslovno udruženje Asocijacije lokalnih i nezavisnih medija „Lokal Pres“ i Slavko Ćuruvija fondacija

27 <https://www.srbija.gov.rs/vest/721581/podrska-oebs-a-jacanju-nezavisnosti-medija-kroz-donosenje-kvalitetnih-zakona.php>

● Sadržina izmena predloženih Nacrtom Zakona o elektronskim medijima

Na prezentaciji Nacrta novinarskim i medijskim udruženjima je naglašeno da će novi pravni okvir dodatno povećati nezavisnost, samostalnost i odgovornost Regulatornog tela za elektronske medije i da nacrt, koji je izradila radna grupa, predstavlja značajan iskorak u odnosu na postojeći zakon, uz nastavak procesa harmonizacije sa EU Direktivom o audio-vizuelnim medijskim uslugama. Najvažnije promene, prema prezentaciji Nacrta zakona odnose se na:

Profesionalizaciju Regulatora koja se ogleda u podeli upravne funkcije između direktora i saveta; uvođenje strožih kriterijuma za izbor članova saveta; predviđena je nespojivost funkcija sa članstvom u savetu; u ovlašćene predlagače je dodato udruženje izdavača elektronskih medija; predviđen je mandat od šest godina bez mogućnosti reizbora; pojačani su uslovi za prestanak mandata razrešenjem; uvedene su odredbe koje se odnose na nadzor pružalaca medijskih usluga i posebne obaveze tokom izborne kampanje; pojačana je javnost rada, uvedena je javna rasprava za sve opšte akte regulatora.

Veća samostalnost i nezavisnost Regulatora koja se odnosi na status zaposlenih na koje se primenjuju opšti propisi o radu; prošireni su izvori finansiranja; samostalno donošenje finansijskog plana (statut i godišnji izveštaj o radu su jedini dokumenti koje usvaja skupština); uvedene su nove mere zaštite koje se mogu izreći PMU.

Pojačana je zaštita maloletnika i osetljivih društvenih grupa; uvedene su odredbe koje se tiču medijskog pluralizma; omogućeno je uspostavljanje medijskih mreža i uvedene odredbe za usklađivanje sa EU Direktivom o audio-vizuelnim medijskim uslugama.

Predloženi Nacrt zakona, prema oceni medijskih stručnjaka, svakako predstavlja unapređenje u odnosu na trenutno važeći ZEM. Pozitivne promene se odnose na: pojačane kriterijume za izbor članova Saveta; pojačane mere za pružaoce medijskih usluga koje ne poštuju zakon i pravila; jasno definisana ponašanja koja su zabranjena; pojačana zaštita dece, mladih, ljudskih i manjinskih prava; plan nadzora PMU; preciznija pravila postupka; definisana nespojivost funkcija itd.

Sa druge strane, naglašava se i to da oko ključnih pitanja koje je ovaj Zakon trebalo da reguliše nije bilo saglasnosti unutar Radne grupe. Odbijanje većeg dela Radne grupe da se iz nadležnih predlagača izbace skupštinski odbori, kao i da se po jasnim kriterijumima, odmah nakon usvajanja ZEM-a izabere potpuno novi saziv saveta REM, a što su zahtevi Medijske strategije, omogućavaju održavanje postojećeg stanja još nekoliko godina (poslednji mandat aktuelnog saziva Saveta REM ističe tek 2026. godine).

Stručnjaci naglašavaju i to da trenutno važeći Zakon ne bi morao da bude menjan u tolikoj meri da je njegovo sprovođenje bilo dosledno od usvajanja 2014. godine, za šta je nedostajala politička volja. Izmenama koje su predložene ne pruža se dovoljna garancija da će i novi zakon biti primenjivan.²⁸

● Komentari novinarskih i medijskih udruženja

S obzirom na to da je primetna selektivnost u primeni Medijske strategije i usklađivanju sa EU direktivom, kao i da se predlogom ne rešavaju ključna pitanja, a to je, pre svega, depolitizacija i nezavisnost Saveta REM-a, ovako predložen Nacrt zakona je za novinarska i medijska udruženja neprihvatljiv.

Medijska i novinarska udruženja su složna u tome da novim zakonom moraju da se utvrde mehanizmi nezavisnosti REM-a i predlože zakonska rešenja za pojačavanje njegove odgovornosti prema javnosti, funkcionalne nezavisnosti i pravnu odvojenost od vlade i drugih državnih tela.

Zajednički predlozi Koalicije za slobodu medija i ANEM-a poslali su Ministarstvu 12. maja 2023. godine. Ključne tačke za izmene Zakona oko kojih je postignuta saglasnost odnose se na:

1. Regulatorno telo za elektronske medije i to:

Odvajanje REM-a od sistema državne uprave, putem brisanja odredbi o poverenim poslovima;

Izostavljanje političkih tela kao ovlašćenih predlagača (nadležnog odbora Skupštine i nadležnog odbora Pokrajine), te, umesto njih, uključivanje novih predlagača, na primer nacionalne i Pokrajinske akademije nauka,

udruženja koja se bave marketinškim komunikacijama ili druge ovlašćene predlagače;

Diskontinuitet postojećeg saziva Saveta, i promptno raspisivanje novog konkursa u roku od 6 meseci od dana stupanja na snagu novog zakona;

Asimetrični mandat kod prvog saziva Saveta koji bi se birao po odredbama novog zakona (2,4 i 6 godina), tako da se žrebom određuje koji se kandidati biraju na 2, 4 i 6 godina;

Odredbe o odgovornosti članova Saveta, pre svega kroz uvođenje Kodeksa rada članova Saveta koji bi bio prepoznat zakonom, i čije bi kršenje u određenom obimu u toku jedne godine bio razlog za razešenje člana Saveta;

Detaljnije uređenje javnosti rada Regulatora, i preciziranje obaveza u kontekstu pune transparentnosti, a takođe u kontekstu povećanja odgovornosti REM-a prema javnosti, i u skladu sa aktivnostima propisanim Medijskom strategijom;

Jasnije preciziranje statusa direktora Regulatora, pre svega u odnosu na njegove/njene zadatke i nadležnosti, uzajamni odnos Savetu i direktora REM-a, te detaljnije regulisanje procedure izbora i razrešenja;

2. Dosledno usklađivanje sa odredbama Evropske Direktive o audio-vizuelnim medijskim uslugama (AVMSD) tako da:

se odredbe iz AVMSD 2018 koje se tiču oglašavanja u elektronskim medijima implementiraju istovremeno kada i ostale odredbe koje propisuju način pružanja medijske usluge;

pravila slobode prijema i reemitovanja, budu formulisana u potpunosti u skladu sa AVMSD 2018.

3. Detaljno uređivanje oblasti medijskog praćenja predizborne kampanje i političkog oglašavanja, naročito kroz:

definisane pojma političkog oglašavanja, a kako bi se jasnije odredilo koje aktivnosti su zabranjene mimo predizborne kampanje;

definisane i ograničavanje izveštavanja koje nema uredničko opravdanje, a koje zapravo predstavlja medijsko praćenje funkcionera (tzv. Funkcionerska kampanja);

obezbeđivanje hitnosti u postupanju u predizbornoj kampanji sa kratkim rokovima kako u postupku pred regulatornim telom, tako i u kontroli zakonitosti odluka pred Upravnim sudom.

4. Povećavanje odgovornosti rada Regulatora prema javnosti, jačanjem građanske i sudske kontrole:

unošenjem u Nacrt zakona izričite odredbe da medijska udruženja i organizacije civilnog društva koje ostvaruju svoje ciljeve u oblasti zaštite medijskih sloboda i ljudskih prava mogu imati svojstvo stranke u pokrenutim postupcima za zaštitu opšteg interesa;

unošenjem odredbe koja predviđa da se postupak za izricanje mera obustavlja na način koji omogućava sudsku kontrolu odluke (rešenje);

uvođenjem obaveze da odluke Regulatora kojim se rešava po prijavama moraju da budu obrazložene i da sadrže izveštaj stručne službe za nadzor i analizu, kako bi podnosilac prijave i javnost bili upoznati sa činjenicama i okolnostima koje su bile opredeljujuće za donošenje konkretne odluke.

Izrađeni su i detaljni komentari na svaki predloženi član Nacrta zakona, ali nisu dostavljeni Ministarstvu dok se ne reše ova prethodna ključna pitanja.

Sa usaglašavanjem spornih članova Nacrta zakona je nastavljeno tek na sastanku organizovanom uz posredovanje Misije OEBS u Srbiji, 2. avgusta 2023. godine. Dan kasnije, novinarskim i medijskim udruženjima je dostavljena poslednja verzija Nacrta ZEM-a da se sa njom upoznaju i sprema novi set predloga i komentara pre upućivanja Nacrta zakona u javnu raspravu, koja je najavljena za avgust 2023. godine.

● Posledice neusvajanja izmena zakona u predviđenom roku

Medijska zajednica je saglasna u tome da izmene Zakona o elektronskim medijima nisu bile nužne u tolikoj meri da bi se medijski prostor adekvatno regulisao i sa postojećim zakonskim okvirom da je za to bilo političke volje, tj da je REM radio u opštem interesu građana Srbije. Bez izmena zakona, stari sastav REM-a je nastavio da zloupotrebljava zakon u korist režima, podržavajući prorežimske i obračunavajući se sa kritičkim medijima. Posledice neregulisanja medijskog prostora su nesumnjive i višestruke jer se nagrađuju prorežimski mediji koji šire govor mržnje i propagandu i targetiraju političke oponente i neistomišljenike, dok ih građani prepoznaju kao glavne generatore nasilja u društvu, što je rezultiralo zahtevima protesta „Srbija protiv nasilja“.

Pristup EU fondovima

U procesu pristupanja EU, Srbija ima obavezu da se uskladi sa evropskim propisima tj sa EU Direktivom o audio-vizuelnim uslugama (AVMSD)²⁹, kako bi mogla da koristi EU fondove iz programa Kreativna Evropa, koji se odnosi na kulturu i medije. Ovaj proces je trebalo najpre da bude završen do kraja marta, pa potom do kraja juna 2023. godine, a neusvajanje izmena koje se odnose na audio-vizuelne usluge nose rizik da Srbija izgubi ove fondove. Nezvanične informacije do kojih je došla Koalicija za slobodu medija početkom jula 2023. godine³⁰, govore o tome da je Srbija dobila produženje roka do kraja 2023. godine za usklađivanje sa EU Direktivom o audio-vizuelnim medijskim uslugama, što dodatno prolongira i vreme za usvajanje izmena ZEM-a koje već odavno kasne.

Kako je u predloženom Nacrtu zakona usklađivanje sa EU Direktivom selektivno, jedan od ključnih zahteva novinarskih i medijskih udruženja koji su upućeni ministarstvu se odnosi upravo na ovo pitanje – dosledno usklađivanje sa odredbama EU Direktive.

Dodela nacionalnih dozvola za emitovanje istim emiterima koji godinama krše zakone

Regulatorno telo za elektronske medije je u aprilu 2022. godine objavio poziv za dodelu četiri dozvole za medijske usluge za emitovanje televizijskog programa sa nacionalnom pokrivenošću. U julu 2022. godine, REM je dodelilo sve četiri nacionalne dozvole, na novi period od osam godina, istim komercijalnim pružaocima medijskih usluga koje su ih posedovale i prethodnih 16 godina (2006-2022). Sva četiri emitera – TV Pink, Happy TV, TV Prva i TV B92 su u prethodnom periodu imali izrečene mere REM-a zbog kršenja zakonskih obaveza. REM je u odluci o dodeli četiri televizijske nacionalne dozvole potpuno ignorisao ranije izrečene mere emiterima, njihovo kršenje ZEM-a, Zakona o oglašavanju, Pravilnika o zaštiti ljudskih prava u oblasti pružanja medijskih usluga i nepoštovanje programskih elaborata koji su bili osnov za dodelu prethodnih dozvola. Na ovaj način, REM je pokazao jasnu nameru da zadrži postojeće stanje u oblasti elektronskih medija i u narednih osam godina.

Kako se navodi u izveštaju Evropske komisije za 2022. godinu, proces nije bio u skladu ni sa zahtevima transparentnosti jer nije objavljena ažurirana analiza tržišta u periodu pre poziva, što je bila obaveza prema Medijskoj strategiji.

Proces dodele dozvola su kritikovala medijska udruženja i druge zainteresovane strane. Organizacije civilnog društva zahtevale su obustavljanje konkursa za dodelu dozvola pre njegovog isteka,³¹ dok ne budu usvojene izmene Zakona o elektronskim medijima, i ne bude izabran novi sastav REM-a, kako bi se dodela dozvole za nacionalno emitovanje sproveda u nepristrasnom postupku, koji bi osigurao da se rad postojećih elektronskih medija objektivno preispita, a nove dozvole dodele medijima koji dokažu da će svoj posao obavljati profesionalno i savesno, u skladu sa interesom celokupne javnosti.³²

Iako je naknadno raspisan konkurs za dodelu pete dozvole³³ za emitovanje na nacionalnom nivou koja je trebalo da bude dodeljena do kraja 2022. godine, REM je odložio odlučivanje, pravdajući ovakvu odluku aktuelnim sudskim postupcima po tužbama učesnika konkursa pred Upravnim sudom. Prema izveštaju EK, ovaj proces treba da se vodi na transparentan način, uz poštovanje načela medijskog pluralizma utvrđenog u Direktivi o audio-vizuelnim medijskim uslugama. Ostaje nejasno zbog čega konkurs za petu nacionalnu dozvolu nije raspisan četiri meseca ranije, odnosno u isto vreme kada je raspisan za prethodne četiri dozvole.

Zbog javne kritike u postupku dodele nacionalnih dozvola i protesta televizija koje su učestvovala na konkursu

29 The EU's Audiovisual Media Services Directive (AVMSD)

30 U okviru konsultacija sa predstavnicima EK za poglavlje 10 (Informaciono društvo i mediji)

31 20. juna 2022. godine

32 EU konvent, 8. jun 2022 <https://eukonvent.org/obustaviti-konkurs-za-dodelu-nacionalnih-frekvencija/>

33 U avgustu 2022. godine

prekidom programa³⁴, na inicijativu predsednice Saveta, REM je stupio u višednevni štrajk.³⁵ REM je kritičare okarakterisao kao „pretnju nezavisnosti u svom radu“ za šta je optužio opozicione političke stranke, nezavisne medije i organizacije civilnog društva. Skupštinski odbor za informisanje podržao je štrajk REM-a.³⁶

Odgovornost prema javnosti – zaštita interesa PMU i skrivanje elaborata

U septembru 2022, Slavko Ćuruvija fondacija (SĆF) je na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja tražio od REM-a kopije elaborata televizija koje su dobile dozvolu za emitovanje na nacionalnim frekvencijama, kako bi od samog početka dobijanja dozvola pratio poštovanje istih. REM je dozvolio uvid, ali ne i kopiranje elaborata što je bio predmet zahteva.

REM je odbijanje da dostavi kopije elaborata pravdao pravom da uskrati informaciju tražiocu ako bi time učinio dostupnim informaciju ili dokument koji predstavlja poslovnu ili profesionalnu tajnu, a zbog čijeg bi odavanja mogle nastupiti teške pravne ili druge posledice po interese zaštićene zakonom koji pretežu nad pravom javnosti da zna. REM je naveo i da su pojedini učesnici javnog konkursa koji su dobili dozvole za emitovanje podneli REM-u Zahtev za zaštitu podataka budući da dokumentacija podneta po javnom konkursu sadrži podatke koji nisu opštepoznati niti dostupni trećim licima, a koja bi njihovim korišćenjem mogla ostvariti ekonomsku korist, ili prostor za neloyalnu konkurenciju na tržištu i mogućnost da konkurenti ostvare materijalnu prednost koristeći se dokumentima.

Nakon odbijanja REM-a da dostavi kopije elaborata, žalbe Povereniku za informacije od javnog značaja i urgencija za postupanje, REM je tek nakon sedam meseci postupio po nalogu Poverenika i početkom aprila 2023. godine dostavio tražiocu informacija od javnog značaja kopije traženih elaborata.

Pokrenuti sudski procesi protiv odluke REM-a o dodeli nacionalnih dozvola

Sa ciljem zaštite javnog interesa i zakonskih obaveza i REM-a i TV emitera, krajem avgusta 2022. godine, Slavko Ćuruvija fondacija (SĆF) i CRTA podnele su tužbu Upravnom sudu u Beogradu protiv odluke REM-a o dodeli nacionalnih dozvola istim emiterima zbog nepoštovanja pozitivnih zakona i propisa REM-a u postupku dodele dozvola i profesionalnih i etičkih standarda emitera u periodu važenja prethodnih dozvola.³⁷

Upravni sud je odbacio podnetu tužbu sa obrazloženjem da organizacije civilnog društva (OCD) kao tužioci nemaju aktivnu legitimaciju da brane javni interes jer nisu imali poziciju stranke u postupku dodele dozvola. SĆF i CRTA su uložili prigovor na ovu sudsku odluku jer organizacije civilnog društva ostvaruju svoje ciljeve kao legitimni zaštitnici opštih i širih interesa javnosti.³⁸ Uloga OCD, kao „čuvara javnog interesa“ prepoznata je i u presudama Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP). **Predmet je još uvek u postupku pred posebnim većem Upravnog suda u Beogradu. Tužioci su zahtevali javnu sednicu na kojoj će se odlučivati po ovom pitanju.**

Pored toga, učesnici u postupku za dodelu nacionalnih dozvola su takođe podneli tužbe Upravnom sudu protiv ovakve odluke REM-a. REM je obustavio dodelu pete nacionalne dozvole do konačne odluke Upravnog suda, što može da traje godinama.

Borba za mogućnost da organizacije civilnog društva brane lični ili opšti interes u medijskoj oblasti nastavlja se i kroz komentare na Nacrt ZEM-a. Iako je predloženim Nacrtom priznato pravo fizičkim i pravnim licima da podnose prijave REM-u u vezi sa programskim sadržajima pružalaca medijskih usluga, način na koji je ovo pitanje regulisano onemogućava i građansku, ali i sudsku kontrolu rada Regulatora. REM ostaje jedini mehanizam koji odlučuje o tome da li je medijskim sadržajem povređen lični ili opšti interes. U predloženom Nacrtu zakona izričito je predviđeno da podnosilac prijave nema svojstvo stranke u postupku koji pokreće, što je suprotno međunarodnim standardima i Zakonu o opštem upravnom postupku.³⁹

34 <https://www.danas.rs/vesti/drustvo/televizije-n1-i-nova-s-prekinule-emitovanje-programa/>

35 <http://www.rem.rs/sr/arhiva/vesti/2022/12/savet-rem-doneo-odluku-o-obustavi-rada> i <http://www.rem.rs/sr/arhiva/vesti/2022/12/rem-je-doneo-odluku-o-nastavku-procesa-rada>

36 <https://europeanwesternbalkans.rs/strajk-i-odlaganje-odluku-o-petoj-nacionalnoj-frekvenciji-zarobljenost-rem-a-kao-ogledalo-zarobljenosti-drustva/>

37 <https://www.slavkocuruvijafondacija.rs/wp-content/uploads/2022/08/Tuzba-protiv-Resenja-Regulatornog-tela-za-elektronske-medi-je-2022.pdf>

38 <https://www.slavkocuruvijafondacija.rs/slavko-curuvija-fondacija-i-crta-posle-odbacivanja-tuzbe-protiv-rem-a-iskoristicemo-sva-dostupna-sredstva-da-zastitimo-interes-javnosti/>

39 Zakonom o opštem upravnom postupku, članom 44 predviđeno je da je stranka u upravnom postupku fizičko ili pravno lice čija je upravna stvar predmet upravnog postupka i svako drugo fizičko ili pravno lice na čija prava, obaveze ili pravne interese može da utiče ishod upravnog postupka. Zakon predviđa i da zastupnici kolektivnih interesa i zastupnici širih interesa javnosti, koji su organizovani saglasno propisima, mogu da imaju svojstvo stranke u upravnom postupku ako ishod upravnog postupka može da utiče na interese koje zastupaju.

Selektivnost REM-a u postupanju

U međuvremenu je REM nastavio da radi u korist prorežimskih medija. Krajem maja 2023. godine dodeljena je dozvola za emitovanje televizijskog programa pružaocu medijske usluge, izdavaču dnevnog tabloida Informer koji prema nalazima Saveta za štampu prednjači u kršenju Etičkog kodeksa novinara Srbije⁴⁰. Stručna služba nije dostavila na uvid podnetu dokumentaciju neophodnu za odlučivanje, a Savet je bez uvida u elaborate, ipak doneo odluku o dodeli dozvole. Uvid u elaborat tražila je samo jedna članica Saveta, Judita Popović.⁴¹ Dodela ove dozvole se događa u momentu kada se odvijaju masovni ulični protesti na kojima se zahteva smena članova REM-a i ukidanje tabloida poput Informera, što je izazvalo dodatno nezadovoljstvo građana i medijske zajednice. Zbog toga su novinarska i medijska udruženja i sindikati tražili pokretanje postupka za razrešenje članova Saveta REM-a.⁴²

Medijski stručnjaci su ovaj potez REM-a okarakterisali kao *direktan prst u oko građanskoj javnosti u ovom trenutku, kao demonstraciju moći koja proizilazi iz bliskosti sa vlašću i kao dodatni oblik nasilja nad demokratijom i javnošću, jer neko ko treba da bude kažnjen za skoro 600 prekršaja nagrađen dozvolom da emituje program*.⁴³

Sa druge strane, REM već godinama ne koristi svoje nadležnosti da po službenoj dužnosti pokreće postupke protiv televizija sa nacionalnom dozvolom koje krše zakone. Međutim, kada su u pitanju kablovske televizije koje kritikuju vlast, REM je bio proaktivan. Za dve godine, REM se pet puta žalio regulatornom telu u Luksemburgu (ALIA) zbog programa N1, Nove S ili Sport kluba gde su ove televizije registrovane. REM je to uglavnom činio da bi štitiio dostojanstvo i integritet političara na vlasti.⁴⁴

ALIA je dva puta izrekla neki oblik opomene ili kazne ovim medijima, a REM ih je preveo i objavio na svom sajtu. Međutim, odbijene ili nesankcionisane prijave nije jednostavno pronaći na sajtu REMa. Povodom delimično izmenjenih prevoda u ovim dokumentima i pogrešno predstavljenih činjenica, oglasila se i ALIA saopštenjem kojim ...pozdravlja napore REM-a da učini dostupnim dokumente ALIA na srpskom jeziku radi lakšeg pristupa informacijama, istovremeno insistira na pravilnom prenosu i prevodu, u cilju očuvanja integriteta zvaničnog dokumenta, posebno kada nisu objavljeni u celini ili ako su modifikovani.⁴⁵

Televizija N1 je saopštila da REM „nastavlja da manipuliše činjenicama i nastavlja sa pritiskom na televiziju N1, umesto da obavlja svoju ulogu nezavisnog tela odgovornog za uređenje oblasti elektronskih medija i kontroliše medije nad kojima ima nadležnost”.⁴⁶

Građanski protesti

Početak maja 2023. godine u Srbiji su se desila dva tragična događaja koja su pokrenula masovne građanske proteste na kojima iz nedelje u nedelju učestvuje na hiljade građana protiv nasilja. Građani zahtevaju prestanak svake vrste nasilja u javnom prostoru, a najveći broj zahteva protesta odnosi se upravo na medije i njihovu regulaciju. Zahtevi protesta su:

Sazivanje vanredne sednice Skupštine Srbije na kojoj će se raspravljati o stanju u zemlji posle tragedije u kojima je ubijeno 17 ljudi, mahom dece i mladih;

Institucionalna odgovornost i smena ministara policije i obrazovanja i direktora BIA;

Ostavke članova Saveta REM-a;

Gašenje štampanih medija i tabloida koji šire mržnju i kontinuirano krše novinarski kodeks;

Oduzimanje nacionalnih dozvola TV Pink i TV Hepi;

Ukidanje rijaliti programa koji promovišu nasilje, nemoral i agresiju.

Smena rukovodstva Radio-televizije Srbije.

40 <https://savetzastampu.rs/monitoring/izvestaj-o-monitoringu-postovanja-kodeksa-novinarar-srbije-u-dnevnim-novinama-u-periodu-od-1-oktobra-2022-godine-do-31-januara-2023-godine/>

41 <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/judita-popovic-o-tv-informer-savet-rem-a-dobro-zna-sta-zeli-glavni-urednik/>

42 <https://www.slavkocuruvijafondacija.rs/novinarska-i-medijska-udruzenja-trazimo-pokretanje-postupka-za-razresenje-clanova-saveta-rem-a/>

43 Prof. Rade Veljanovski i prof. Slobodan Cvejić, bivši član Saveta REM-a u gostovanju na TV Nova S, dostupno na 21:50 na https://www.youtube.com/watch?v=jTG3C6_-18c&t=2241s

44 <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/rem-posebno-brine-o-dostojanstvu-politicara-na-vlasti/>

45 <https://www.cenzolovka.rs/etika/nezavisno-telo-iz-luksemburga-rem-pogresno-predstavio-delove-izvestaja-o-n1/>

46 https://n1info.rs/vesti/rem-nastavlja-da-obmanjuje-javnost-i-ne-prestaje-sa-pritiscima-na-n1/?fbclid=IwAR0eRD9qA8pcKphvmm-DXz9yT6ehKdIK_nT132DX5gN1bTjWk7J7HDcEFvHK

Kako bi se zahtevi protesta rešavali u okviru institucija, šira koalicija medijskih i novinarskih udruženja i organizacija civilnog društva preradila je medijske zahteve protesta u konkretne korake za njihovo ispunjenje i pozvala institucije sistema da hitno preduzmu ove mere kako bi se ispunili zahtevi građana i građanki sa protesta:⁴⁷

1. Poslanike u Narodnoj skupštini Srbije da pokrenu smenu članova Saveta REM-a skladno članu 16. Zakona o elektronskim medijima;

2. Predsednicu Vlade Republike Srbije da u što kraćem roku, shodno prioritetima Medijske strategije, pokrene usvajanje izmena i dopuna po hitnom postupku delova Zakona o elektronskim medijima, a koji se odnose se na članove Zakona koji regulišu:

Ovlašćene predlagače članova Saveta, tako da skupštinski odbori Narodne skupštine i Skupštine AP Vojvodine ne mogu da budu predlagači članova Saveta;

Kriterijume i uslove koje moraju da ispune kandidati za članove Saveta;

Izbor novog sastava Saveta REM-a odmah nakon usvajanja izmena Zakona.

3. Zakonske predlagače da, prema članu 9. Zakona o elektronskim medijima,⁴⁸ u svojstvu njihovih predlagača pozovu članove i članice Saveta REM-a da podnesu ostavke;

4. Predstavnike vlasti, javna preduzeća i sve institucije čiji je osnivač država da momentalno prekinu sve vidove finansiranja medija koji svakodnevno krše zakone po bilo kom osnovu, uključujući oglašavanje, projekte, javne nabavke, itd;

5. Tužilaštvo da bez izuzetaka i bez odlaganja reaguje na svaki vid promocije i poziva na nasilje u medijima, u skladu s ovlašćenjima propisanim članom 59. Zakona o javnom informisanju i medijima;

6. Sudove da odluče o tužbi koju su podnela udruženja građana SČF i CRTA zbog nezakonite odluke Saveta REM-a da obnovi dozvole za nacionalno emitovanje televizijama koje su kršile zakone.

7. Nakon odluke sudova, novi sastav Saveta REM-a mora da sprovede novi konkurs za dodelu nacionalnih dozvola poštujući uslove propisane Zakonom i Pravilnikom o minimalnim uslovima za pružanje medijskih usluga.

Krajem juna 2023. formulisani su i konkretni amandmani na članove Zakona o elektronskim medijima koje treba izmeniti po hitnom postupku kako bi se ispunili zahtevi protesta. Amandmani sa obrazloženjima su prosleđeni opozicionim strankama u Narodnoj skupštini Srbije.

Treba napomenuti i to da je pored zahteva učesnika protesta za smenu članova Saveta REM-a, pritisak da podnese ostavku na Juditu Popović postojao i od strane ostalih članova REM-a na sednici na kojoj se usprotivila dodeljivanju dozvole TV Informer. Argumentacija za ostavku je bila da vređa druge članove Saveta na nacionalnoj osnovi, da ih ne brani u javnosti i da tako podržava nasilje nad njima.⁴⁹ Nakon poziva dvanaest organizacija civilnog društva članovima Saveta REM-a da podnesu ostavke,⁵⁰ ostavku je podnela samo Judita Popović.⁵¹

Protesti "Srbija protiv nasilja" se, kako kažu organizatori, nastavljaju do ispunjenja zahteva, kao i borba za izmene Zakona o elektronskim medijima u skladu sa Medijskom strategijom. Šira koalicija organizacija civilnog društva i medijskih udruženja zajednički deluju u cilju informisanja građana o zahtevima protesta, njihovom ispunjenju i toku protesta, za šta je kreirana internet stranica **protivnasilja.rs**.⁵²

47 <https://www.slavkocuruvijafondacija.rs/hitno-preduzeti-konkretne-korake-kako-bi-se-ispunili-zahtevi-gradana-i-gradanki-sa-protesta-srbija-protiv-nasilja/>

48 Akreditovani univerziteti, crkve i verske zajednice, nacionalni saveti nacionalnih manjina, udruženja izdavača i udruženja novinara, udruženja filmskih, scenskih i dramskih umetnika i udruženja kompozitora u Republici Srbiji, udruženja građana čiji su ciljevi ostvarivanje slobode izražavanja i zaštita dece

49 <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/clanovi-saveta-rem-a-traze-od-judite-popovic-da-podnese-ostavku/>

50 <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/poziv-clanovima-i-clanicama-saveta-rem-a-da-cuju-zahteve-gradjana-i-da-podnesu-ostavke/>

51 <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/judita-popovic-podnela-ostavku-u-savetu-rem-a-prekipelo-mi-je-postalo-je-besmisleno-ostati-u-telu-koje-se-ne-snalazi-u-prostoru-i-vremenu/>

52 <https://protivnasilja.rs/>

● Zaključak

Izmene Zakona o elektronskim medijima kasne više od godinu dana i tek početkom avgusta 2023. godine postoje indicije da će ući u javnu raspravu. Nacrt Zakona o elektronskim medijima koji je izradila ekspertka radna grupa, za medijska i novinarska udruženja nije prihvatljiv jer ne rešava ključne probleme koji su uočeni u praksi REM-a. Iako je unapređen u odnosu na trenutno važeći zakon, nema garancija da će biti i sproveden. Nacrt zakona ne predviđa nijedan mehanizam koji će naterati REM da radi u opštem interesu. Bolji zakon traži i bolji REM tj. ljude odgovorne za njegovu primenu.

Sam proces izmena nije bio transparentan, niti su medijska udruženja pozvana da delegiraju svoje eksperte da učestvuju u radnoj grupi. U fazi konsultacija, na poslate komentare novinarskih i medijskih udruženja čekalo se skoro tri meseca, konsultacije su nastavljene početkom avgusta 2023, pre najavljene javne rasprave uz posredstvo Misije OEBS u Srbiji.

Prema oceni medijskih stručnjaka, izmene medijskih zakona predstavljaju „simulaciju procesa“, bez suštinske političke volje, kako za doslednu primenu postojećeg zakonskog okvira, tako i za istinsko uređivanje ove oblasti.⁵³ Očigledno odugovlačenje sa usvajanjem zakonskih izmena u medijskoj oblasti samo pokazuje da aktuelnom režimu status quo najviše odgovara.

Beograd, 4. avgust 2023. godine